

Олена ЗАМУРА
(Полтава, Україна)

**Динаміка шлюбності в містечку
Сорочинці Миргородського полку
в другій половині XVIII ст.
(за даними метричних книг
Миколаївської церкви)**

Укладенню шлюбу в аграрному суспільстві завжди надавали великого значення. Перефразувавши відомий вислів, можна сказати, що людина в такому соціумі народжувалася для того, щоб одружитися/вийти заміж. Отож не варто недооцінювати вплив періодичності укладання шлюбів на функціонування традиційного суспільства.

У цій статті спробуємо з'ясувати особливості шлюбної динаміки в сотенному містечку Сорочинці Миргородського полку впродовж 1741 – 1786 рр. [1, с.23], проаналізувати залежність демографічної поведінки членів сорочинської громади від релігійних приписів та норм. При цьому в якості джерела для дослідження використаємо метричні книги, котрі свого часу вели священники й причетники Миколаївської церкви.

Перед тим як перейти до безпосереднього аналізу інформації, яку містять дані екземпляри, варто зупинитися на особливостях ведення метричного обліку на території Лівобережжя в XVIII ст. Указ Синоду, що безпосередньо стосувався ведення метричних книг, був виданий 20 лютого 1724 р. й називався “Про утримання священниками метричних книг для запису народжених, одружених і померлих та про надання з них щорічних екстрактів Архієреям”. Указ містив також зразки форм, за якими належало вести метричні книги та надсилати екстракти й табелі. Зокрема, друга частина метричної книги “Про одружених” повинна була поділятися на чотири колонки. У першій зазначався номер по порядку, у другій робився запис про тих, хто брав шлюб, у третій зазначалася дата вінчання, а в четверту записувалися поручителі молодят. Однак цей наказ не роз'яснював того, яким чином потрібно оформляти сам запис [3, с. 315].

Вище зазначена обставина стала головною причиною того, що в метричних книгах Миколаївської церкви фіксація шлюбів здійснювала-

ся без суворого дотримання вимог формуляра. Саму сторінку ділили на три графи. У першій дійсно зазначався номер по порядку, але в другій проставляли число того місяця, коли здійснювався обряд вінчання. Інформацію ж про нареченого й наречену вписували в третю графу. Про поручителів молодят у джерелі жодного разу не згадано й спеціального місця на аркуші для запису їхніх імен не відведено. Взагалі до 1770 р. джерела дають дуже мало інформації про молодят. Стандартний запис виглядав так: „Обвенчан молодий Степан Кривенко з дівцею Євфросиною Ханковною первим браком” [7, арк.3]. Окрім імені й прізвища нареченого, нареченої та їхнього сімейного стану на момент укладання шлюбу (молодий, удовець, дівця, удова), ми можемо дізнатися лише про дату вінчання та його номер по порядку. Однак починаючи з 1770 р. разом із черговою зміною почерку (а, отже, і зі зміною особи реєстратора), записи стають інформативнішими. Так, у записах за 1770–1771 рр. указувалося, до якого приходу належав наречений (але немає такої інформації про його обраницю). У 1772 р. почерк знову змінюється (особа з таким же почерком до 1772 р. уже вела третій розділ книги „Про померлих”) і разом із цим припиняється фіксація приналежності нареченого до певного приходу [8, арк.24]. Новий реєстратор, здається, не відразу ввійшов у курс справи, і записував імена обвинчаних по пам’яті, оскільки за весь період ведення обох книг він єдиний, хто дозволив собі не записати ім’я нареченого, обмежившись прізвищем (запис про шлюб молодого Костенка й Тетяни Клименковни 22 квітня 1772 р.) [7, арк.24]. При цьому реєстратор зробив відступ після слова „молодий” вочевидь для того, щоб вписати ім’я нареченого пізніше, але так і не здійснив цього наміру.

У 1776 р. записи про шлюби починає робити людина, чий почерк раніше не зустрічався. Тоді відновлюються й записи про приналежність до певного приходу. При цьому назву приходу або взагалі не вказували [8, арк.33зв.], або ж писали перед іменем нареченого чи після прізвища нареченої. Таким чином, важко зрозуміти чи були молодята мешканцями однієї місцевості, чи належали до різних.

Записи за 1770–1786 рр. свідчать, що в Миколаївській церкві вінчали молодят з інших парафій. У джерелі зафіксовано пари з п’яти приходів: Успенського, Преображенського, Воздвиженського, Миколаївського та Троїцького. При цьому остання парафія розташовувалася в сусідній Миргородській сотні [7, арк.33 зв.]. Щоправда, на момент здійснення запису про цей шлюб, 17 квітня 1776 р., Сорочинська й Миргородська сотні уже були об’єднані у Миргородський повіт [4].

Варто пригадати, що протягом досліджуваного періоду обов'язковою умовою укладання шлюбу був відповідний вік молодих і відсутність родинних зв'язків між ними. Требник Петра Могили передбачав шлюбний вік для дівчат 12 років, а для хлопців – 15 років [11, с.32]. Шлюб між родичами по прямій лінії заборонявся до восьмого коліна, а по боковій – до четвертого. Дозволялося брати шлюб не більше трьох разів, четвертий вважався недійсним. Шлюб укладався між вільними від шлюбних обов'язків особами. Наречені повинні були сповідувати одну (у даному випадку православну) віру, а також бути розумово здоровими людьми [9, с.28].

Священик, який мав вінчати наречених, призначався архієреєм або особою, яка діяла від імені архієрея. Йому видавалася спеціальна грамота, що називалася „вечною пам'яттю”. Нею священику дозволялося вінчати молодих, попередньо „обыскав”, тобто провівши розслідування, чи немає в них законних перешкод для укладання шлюбу. Найкраще це міг зробити парафіяльний священик, бо він зазвичай добре знав свою паству. Тому, як правило, він і здійснював обряд вінчання. Ієрей повинен був опитати свідків, знайомих або родичів наречених, чи немає в них перешкод для вступу в шлюб. Гроші, які сплачували парафіяни за „вечные памяти”, повинні були надходити на утримання шпиталів при монастирях. Але часто ці гроші залишалися в розпорядженні духовенства [9, с.29].

Требником Петра Могили заборонялися вінчання в періоди чотирьох постів: 1) Пилипівки – від 27 листопада (дня святого апостола Пилипа) до 6 січня (свято Богоявлення); 2) Великого посту – від м'ясопустного тижня (Масниці) напередодні початку Великого Посту до Фоминого тижня (настає відразу після Великодня); 3) Петрівки – від тижня Всіх Святих (тиждень після Трійці) до 12 липня (свято Петра й Павла); 4) Спасівки – від 14 серпня до 28 серпня (Успіння Богородиці) [11, с.34].

За даними метричних книг у Сорочинцях протягом 46 років зафіксовано 463 шлюби, обвінчано 926 осіб. Для зручності обрахунків ми склали таблицю шлюбної динаміки в містечку Сорочинці Сорочинської сотні Миргородського полку в 1741 – 1786 рр. (*Табл. 1*). При цьому ми використали „Метрическую книгу о родившихся, бракосочетавшихся и умерших (3 января 1741 – 20 сентября 1763 г.)” та „Метрическую книгу о родившихся, бракосочетавшихся и умерших (1 января 1764 – 6 декабря 1786 г.)”. Ці документи зараз знаходяться в Державному архіві Полтавської області.

Як видно з таблиці, найбільше вінчань відбувалося в січні. Протягом усього досліджуваного періоду на цей зимовий місяць припало 159 шлюбів (обвінчано 318 осіб), що становить 34 % від усіх укладених шлюбів. У лютому кількість укладених шлюбів істотно знижувалася. За 46 років у цьому місяці проведено лише 46 вінчань (10 % від загальної кількості).

Протягом березня вінчання фактично припинялися. У метричних книгах зафіксовано лише два випадки укладення шлюбу в цей період, а саме 30 березня 1744 р. було обвінчано „Тимофія Баренкового сина з дівцею Ориною” [6, арк.11зв.] та 29 березня 1763 р. відбулося укладення шлюбу між Омельком Криворотченком та дівцею Палажкою Ілленковою [6, арк.69 зв.]. Для обох пар молодят це був перший шлюб. Незвичні дати вінчань можна пояснити тим, що у 1744 р. Великдень припав на 25 березня, а в другому випадку Великий піст закінчився 23 березня. Таким чином, свято Пасхи настало досить рано, і це дозволило підготувати та провести шлюбні церемонії вже в березні.

Наступний пік вінчань припадає на два останні весняні місяці. За 46 років протягом квітня було укладено 91 шлюб (20 % від загальної кількості), а протягом травня – 57 (12 % від загальної кількості). Таким чином, за квітень – травень обвінчали майже стільки ж пар, стільки сам січень.

Улітку шлюби майже не укладалися, бо на ці три місяці припадають відразу два із чотирьох головних постів (Петрівка й Спасівка), а також напружений цикл сільськогосподарських робіт. За весь досліджуваний період упродовж червня – липня – серпня було обвінчано лише 28 пар (або укладено 6 % від загальної кількості шлюбів). У серпні взагалі відбулося лише одне вінчання. Його здійснили 6 серпня 1759 р., тобто в період між завершенням Петрівки та початком Спасівки. „Молодытами” тоді були двічі вдовець Данило Степенко та вдова „по єдному мужу” Тетяна [6, арк.59 зв.].

У вересні крива вінчань починала потроху підійматися вгору й сягала свого піку наприкінці жовтня – на початку листопада. Але все одно порівняно з показниками січня й квітня-травня шлюбів восени укладали небагато. За всі три осінні місяці протягом періоду, що досліджується було проведено 81 вінчання (або 17 % від загальної кількості шлюбів). У той же час на сам лише квітень припадає 20 % від числа всіх шлюбних церемоній.

Грудень можна умовно назвати „мертвим” місяцем для молодят, оскільки протягом першого місяця зими за 46 років не було зафіксова-

но жодного вінчання. Даний факт цілком зрозумілий, оскільки на цей період припадав четвертий із головних постів православного календаря – Пилипівка.

Впадає в око така особливість шлюбної динаміки як різкі зменшення чисельності вінчань у певні роки. Зважаючи на дані табл. 1, у досліджуваній парафії щороку відбувалося в середньому 10 шлюбних церемоній. Але в певні роки цей показник різко падав. Так у 1749 р. зафіксовано лише 3 шлюби, у 1771 р. – 4, а в 1785 р. – 6. Якщо скорочення кількості весіль 1771 та 1785 рр. можна пояснити хвилями епідемії чуми (морової хвороби) [2], то причину мізерної кількості шлюбів 1749 р. поки що важко пояснити.

Якщо порівняти показники метричних книг Миколаївської церкви з даними наведеними в дослідженні Ігоря Ситого “Метрична книга с. Редьківки як джерело з історії людності Чернігівського Подніпров’я” за 1722 – 1763 рр., то виявиться, що в Редьківській окрузі пік інтенсивності вінчань припадав на січень – лютий і жовтень – листопад. Натомість у квітні – травні, коли завершувався Великий піст і припиняла свою дію церковна заборона, вінчалися дуже мало [11, с. 28-31].

Таким чином, можна зробити висновок, що релігійні приписи були не єдиним фактором, котрий впливав на шлюбну динаміку мешканців Лівобережжя. Графік сільськогосподарських робіт, зумовлений кліматичними особливостями регіону та, як можна припустити, місцевими традиціями, коливання рівня народжуваності в попередні роки, міграції населення, епідемії – усе це корегувало шлюбну поведінку людей у соціумі, що досліджується.

З 1780 р. у інформативність записих про шлюби в Миколаївській церкві збільшується – священники стали вказувати стану приналежність обох молодят та імена батьків нареченого й нареченої [7, Арк.37зв.]. Однак часом реєстратор замість батька нареченої чи нареченого вказував особу пана, підданим якого був хтось один, чи обоє молодят. Наприклад, 24 квітня 1786 р., підданий генерал-майора Івана Васильовича Гудовича Михайло Мушенко обвінчався із підданою того ж таки Гудовича Мотроною [7, арк. 83]. Для обох це був перший шлюб.

Отже, проаналізувавши дані розділу “Про одружених”, можна з’ясувати те, які соціальні групи були представлені в Сорочинській сотні [4]; визначити найчисельніші з них; прослідкувати шлюбну стратегію певних груп (через укладання шлюбів), або навпаки – до відособлення (через уникнення шлюбних зв’язків).

Ми підраховали, що за сім років (з 1780 р. по 1786 р.) у нашому джерелі було зафіксовано 70 шлюбів. При цьому метричні записи відображають сильно структуроване суспільство, якому були притаманні, окрім основних суспільних груп (козаки, посполиті, представники духівництва), численні підгрупи (Табл. 2). За нашими підрахунками найбільше шлюбів було укладено в рамках козацького стану – 23, що становить 33 % від загальної кількості. Трохи менше вінчань зафіксовано серед посполитих – 22 (31%).

Окремо слід згадати шлюби між військовослужбовцями російської армії та місцевими дівчатами. Таких пар ми нарахували 5 (7 % від загальної кількості). При цьому молоді (трьоє рядових солдат, один ефрейтор і один денщик) були військовослужбовцями Єлецького піхотного та Київського карабінерного полків. Їхні ж наречені здебільшого записані дочками козаків (у чотирьох випадках). Лише одна з них, на нашу думку, могла походити з посполитих [7, арк.71 зв]. Наше припущення ґрунтується на тому, що в записі про цей шлюб (між ефрейтором Матвієм Степановим і дочкою вдови Рубалихи Ульяною) не вказано стану приналежності нареченої та імені її батька. Зрозуміло, що Ульяна на момент вінчання була напівсиротою, але навіть у такому випадку для козачок і дочок духовних осіб у метричній книзі зазначали ім'я та стану приналежність покійного батька. Зазвичай у таких випадках зазначалося ім'я пана, у підданстві якого перебували вдова Рубалиха та її дочка. Але ніяких вказівок на особу державця немає. Отож, скоріше за все жінки були вільними посполитими.

Козацький стан, як відомо, не був однорідним. Дослідники виокремлюють із загальної маси козаків представників еліти Гетьманщини – значне військове товариство, яке у свою чергу поділялося на три рівні: 1) бунчукові товариші, 2) військові товариші, 3) значкові товариші [5, с.48]. Найвищий рівень ієрархії (бунчукові товариші) у нашому джерелі безпосередньо не представлені. Але в 1784 р. зафіксовано шлюб сина місцевого священика Прокопа Киріянова Дмитра з дочкою значкового товариша Олексія Мутиленка Марією [7, арк.72]. А за два роки до цього, у 1782 р., було обвінчано дочку покійного священика Федора Богаєвського Катерину із сином миргородського козака Леонтія Луценка Онуфрієм [7, арк.61]. Шлюбів між дітьми представників духівництва та посполитими не зафіксовано. Із цього приводу варто пригадати твердження про те, що духівництво Гетьманщини так само, як і козаки, претендувало на статус малоросійського шляхетства [5, с.47]. Звідси випливає, що в очах кліру духовні особи й члени їхніх

сімей були привілейованим станом. Таким чином, шлюби між дітьми священників та рядових козаків були поєднанням рівних.

Не зафіксовано й шлюбів між дітьми рядових козаків та представників Значного військового товариства. Варто зауважити, що наше джерело фіксує шлюбну динаміку в 1780-х рр. Цей період позначено не лише корінним переломом у житті суспільства Гетьманщини, пов'язаним із указом 1783 р. про завершення закріпачення селян. Як відомо, у 1785 р. імператриця Катерина II видала “Грамоту дворянству” положення, якої істотно зменшили різницю в правах між російським дворянством і шляхтою [5, с.61]. Таким чином, вигоди від статусу російського дворянина стали очевидним, і представники еліти Гетьманщини отримали стимул добиватися дворянства для себе. Вище зазначена обставина посприяла зміцненню замкнутості вищого стану. Ізоляція досягалася, зокрема, і через продумане укладання шлюбів у рамках однієї суспільної групи.

Окрім вищезазнаного вінчання дочки значкового товариша із сином священника у 1784 р., метрична книга Миколаївської церкви фіксує ще три шлюби, укладені між представниками тогочасної еліти. Усі вони відбулися в 1786 р. 4 січня 1786 р. обвінчався син козака Наума Ярошенка військовий товариш Іван із дочкою військового товариша Федора Малинки Катериною [7, арк.83 зв.]. Цікаво, що сам Наум Ярошенко записаний просто козаком, а його син уже військовим товаришем. Що, нашу думку, свідчить про певну соціальну мобільність у середовищі козацтва [5, с. 64]. Вочевидь цей шлюб був вигідний для обох сторін.

30 квітня 1786 р. удовець Григорій Ктиторенко, військовий товариш, одружився із вдовою вже згаданого Федора Малинки Ксенією [7, арк. 84]. Відразу зазначимо, що серед померлих 1785–1786 рр. прихожан Миколаївської церкви, Федір Малинка не значиться. Тому можна припустити, що на момент вінчання своєї дочки Катерини Ксенія Малинка вже була вдовою, але батька нареченої в записі про шлюб Катерини й Івана Ярошенка не названо “умершим” (хоча в попередні роки обов’язково зазначалася помер батько нареченої чи ні). Таку відмінність у способі фіксації факту вінчання можна пояснити зміною особи, яка вела метричні записи в 1786 р. Очевидно, що нова людина мала своє уявлення про правила запису шлюбів. Разом із тим Ксенія Малинка, яка, здається, була вдовою тривалий час, виконала материнський обов’язок: влаштувала особисте життя своєї дочки-сироти належним чином. Сама ж вдова з точки зору закріплення свого соціального статусу, обвінчавшись вдруге, теж уклала доволі вигідний альянс.

10 травня 1786 р. протоколіст Дворянської опіки Олексій Журавовський обвінчався з Тетяною, дочкою значкового товариша Олексія Мутиленка [7, арк. 84]. За два роки до цього ще одна дочка Мутиленка, Марія, вийшла заміж за сина священника Киріянова [7; арк. 72]. Значкові товариші становили найнижчий прошарок Знатного військового товариства, з них, як правило, набирали канцеляристів. Отож шлюбні партії Марії й Тетяни цілком уписуються в тогочасну соціальну ієрархію. У першому випадку вінчання із сином святенника обумовлене становищем духівництва як групи із претензіями на шляхетство, що перебувала на межі між елітою та непривілейованим населенням. З огляду на те, що подекуди претензії духовенства визнавалися виправданими, то шлюб Марії можна вважати цілком прийнятним, але не більше. Тетяна вийшла заміж за протоколіста, який теоретично міг би бути членом Значного військового товариства, але займав конкретну посаду. Отож, по-перше, він мусив служити їй, по-друге, сама його служба вже заперечувала членство в реєстрі еліти, оскільки статус військового товариша вимагав відповідного матеріального забезпечення.

Метричні записи посвідчують, що в середовищі рядового козацтва практикувалися шлюби із представниками й представницями групи вільних посполитих. У нашому джерелі таких пар зареєстровано 14 (20 % від загальної кількості шлюбів). Тут потрібно врахувати, що джерело описує ситуацію в колишньому Миргородському полку, де відсоток вільних посполитих традиційно був одним із найвищих у Гетьманщині [8]. У той же час жодного козака не було обвінчано з підданою певного державця. Натомість козацькі дочки виходили заміж за осіб, котрі потрапили в підданство. Зафіксовано 4 таких шлюби. Загалом же змішаних шлюбів між козаками, представниками духівництва, вільними посполитими та підданими певних державців нараховано 20 (або 29 % від загальної кількості).

Таким чином, аналіз даних метричних книг дозволяє з'ясувати шлюбну динаміку в межах певної території, а також дослідити її залежність від місцевих особливостей, економічних, екологічних, соціальних факторів.

Так, дані метричних книг Миколаївської церкви посвідчують строкатий соціальний склад обвінчаних у Миргородському повіті, істотний відсоток укладання шлюбів між представниками різних соціальних груп. Але в той же час окреслюється тенденція до замикання місцевої еліти в рамках свого стану.

Д о д а т к и

Табл. 1

*Шлюбна динаміка в містечку Сорочинці
Сорочинської сотні Миргородського полку у 1741 – 1786 рр.
(за даними метричних книг Миколаївської церкви)*

Рік	Місяці / кількість шлюбів												Всього пар / осіб
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1741	9	1		3	1						1		15/30
1742	6	2			2	2	1		1	1	1		16/32
1743	3			2	2					3	1		11/22
1744	5		1	2		1	1				1		11/22
1745	3			1	1		2				1		8/16
1746	2			7						1	2		12/24
1747	5	1		1	3		1						11/22
1748	1			1	1				1	2			6/12
1749										1	2		3/6
1750	3	2		1					1	3			10/20
1751	8			2	2				1	2			15/30
1752	5			3									8/16
1753	6	1		4	3	1				1			16/32
1754	4			5	2	1				2			14/28
1755	1	2			1					2	1		7/14
1756	6	1		2	1								10/20
1757	1			3	2					2			8/16
1758	3									2			5/10
1759	6			2	2			1		2			13/26
1760	2			3			1		2	1			9/18
1761	3	3		1	5					3	2		17/34
1762	4			3					2				9/18
1763	8		1	4	2				1	2			18/36

Олена ЗАМУРА. Динаміка шлюбності в містечку Сорочинці ...

Рік	Місяці / кількість шлюбів												Всього пар / осіб
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
1764	3			1	2		1			1			8/16
1765	6			1	2				2				11/22
1766	1				2		2			1			6/12
1767	3	3		4						1	1		12 / 24
1768	2			1	1						1		5/10
1769	1	3			3		1				1		9/18
1770	9			4						1	1		15/30
1771	2			1						1			4/8
1772	1	4		1	3		1		2				12/24
1773	2			3			4		1				10/20
1774	5	4					2		1		1		13/26
1775	2	2				2							6/12
1776	5			2									7/14
1777	7	5		3						2	2		19/38
1778	4			1	1						2		8/16
1779					2		1		1	2			6/12
1780	1	5			2								8/16
1781	4	1		2	2					1			10/20
1782	5			6	2		1						14/28
1783	1	3		1	1					1			7/14
1784	6			5	2					1			14/28
1785	1	2		1		1					1		6/12
1786	4			4	2						1		11/22
Всього шлюбів/ осіб	159/318	46/92	1/2	91/182	57/114	8/16	19/38	1/2	16/32	42/84	23/46	0	463/926

Табл. 2

*Станова приналежність осіб,
обвінчаних у Миколаївській церкві містечка Сорочинці
в 1780 – 1786 рр.*

Рік	Козаки		Посполиті			Змішані шлюби між представниками козацтва, духівництва та посполитими						Російські військовослужбовці	
	Значне військове тов - во	Рядові	Вільні	Змішані шлюби	Залежні	Козак/посполита	Козак/залежна посполита	Посполитий/козачка	Залежний посполитий/козачка	Козак/дочка священика	Козачка/син священика	Із козачками	Із посполитими
1780	-	4	1		1	1		1		1	-	1	-
1781	-	5	1		-	-		2	1	-	-	1	-
1782	-	2	3	1	-	4		1		-	-	1	-
1783	-	4	2		-	-		1		-	-	-	-
1784	-	1	5		2	3		-		-	1	1	1
1785	-	1	2		1	-		1	1	-	-	-	-
1786	³	3	-		3	-		-	2	-	-	-	-
Всього	3	20	14	1	7	8		6	4	1	1	4	1
	23		22			20						5	

Джерела та література

1. Адміністративно – територіальний поділ Полтавщини (1648–1941 рр.). Довідник з історії адміністративно – територіального поділу / Упоряд. Жук В.Н., Суховська З.М. – Полтава – Кременчук, 2002. – 205 с.
2. *Андрєєва С.С.* Організація боротьби з чумою на запорозько-татарському прикордонні за часів Нової Січі. http://www.cossackdom.com/articles/a/andreeva_chuma.htm
3. *Дмитренко В.* Офіційне законодавство та повсякденна практика ведення метричних книг на території Київської та Переяславсько–Бориспільської єпархій у XVIII столітті // Історія релігій в Україні. Науковий щорічник. – Кн. 1. – Львів, 2009. – С. 314 – 320.
4. *Заруба В.М.* Миргородський полк у структурі територіального та адміністративного устрою “Війська Запорозького”//http://www.ukrterga.com.ua/chronology/8/zaruba_myrg_polk.htm.
5. *Когут З.* Українська еліта та її інтеграція в російське дворянство // Коріння ідентичности. – К., 2004. – С. 46–79.
6. Державний архів Полтавської області. – Ф. 1011. – Оп. 1. – Спр. 177. – Арк. 1-71.
7. Державний архів Полтавської області. – Ф. 1011. – Оп. 1. – Спр. 183. – Арк. 1– 87.
8. *Мякотинь В. А.* Очерки социальной истории Украины в XVII – XVIII вв. // <http://mnib.malorus.org/kniga/9/>
9. *Петренко М. І.* Православна церква і шлюбні відносини в Україні у XVIII ст. // Наукові праці історичного факультету Запорізького державного університету. – Вип. XXI. – Запоріжжя, 2007. – С. 26–31.
10. *Санига В.К.* Українські народні свята та звичаї. – К., 1993. – 112 с.
11. *Ситий І.* Метрична книга с. Редьківки як джерело з історії людності Чернігівського Подніпров'я. – Чернігів, 2004. – 64 с.
12. *Скрипник Л.Г., Дзятківська Н.П.* Власні імена людей. Словник – довідник. – К., 2005. – 334 с.

Олена Замура (*Полтава, Україна*) **Динаміка шлюбності в містечку Сорочинці Миргородського полку в другій половині XVIII ст. (за даними метричних книг Миколаївської церкви)**

У статті на основі даних метричних книг Миколаївської церкви містечка Сорочинці підраховано й проаналізовано показники динаміки шлюбності в 1741–1786 рр., визначено відсоток укладання шлюбів представниками різних соціальних груп, які проживали у цій місцевості.

Ключові слова: шлюб, метрична книга, соціальна група, наречений, наречена, вдовець, вдова

Елена Замура (*Полтава, Україна*) **Динамика регистрации браков в местечке Сорочинцы Миргородского полка во второй половине XVIII в. (на основе данных метрических книг Николаевской церкви)**

Статья содержит подсчеты и анализ показателей динамики регистрации браков в местечке Сорочинцы, произведенные на основе данных метрических книг Николаевской церкви за 1741–1786 гг. Кроме того, в статье определено процентное соотношение браков между представителями различных социальных групп, которые проживали в этой местности.

Ключевые слова: брак, метрическая книга, социальная группа, жених, невеста, вдовец, вдова

Olena Zamura (*Poltava, Ukraine*) **Marriage dynamics in Sorochyntsy township of the Mirhorod regiment in the second half of the 18th century (on the basis of register books of the Mykolayivska church)**

In this article the indexes of marriage dynamics in 1741 – 1786 are calculated and analysed on the basis of data of metrical books of the Mykolayivska church of Sorochyntsy township. The percent of marriages between the representatives of different social groups who lived in this locality is estimated.

Key words: marriage, register of binds books, social group, fiance, fiancée, widow, widower